VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Mihin suuntaan liikumme? – Liikkumisen, liikunnan ja urheilun skenaarioita 2040–2050

Mitä skenaariot ovat?

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

- Skenaarioilla tarkoitetaan vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia. Ne eivät ole keskenään kilpailevia ennusteita, vaan tapa hahmottaa tulevaisuuden epävarmuuksia ja mahdollisia kehityskulkuja.
- Skenaariot tarjoavat välineitä keskustelun herättämiseen sekä päätöksenteon ja kehittämistyön tueksi. Ne auttavat pohtimaan, millaisiin kehityskulkuihin halutaan pyrkiä, mitä niiden saavuttaminen edellyttää ja millaisia valintoja tarvitaan, jotta ei ajauduta ei-toivottuihin tulevaisuuksiin.
- Mikään skenaarioista ei todennäköisesti toteudu sellaisenaan, vaan todellisuus tulee todennäköisemmin olemaan jokin yhdistelmä eri skenaarioista.
- Skenaarioiden tehtävänä on edustaa mahdollisimman erilaisia tulevaisuuksia, jotta hahmotamme muutoksen laajuutta. Ensisilmäyksellä kielteisiltä vaikuttavista skenaarioista voi löytyä myös mahdollisuuksia ja myönteisiltä vaikuttavista haavoittuvuuksia.
- Skenaariot on rakennettu yhdistelemällä asiantuntijoiden ja sidosryhmien olennaisiksi katsomien epävarmuustekijöiden mahdollisia kehityskulkuja. Skenaariotyön tietopohjan muodostaa **valtion liikuntaneuvoston tilasto- ja ennustekatsaus**. Kaikista mahdollisista yhdistelmistä on valittu tieteellisesti validoituja tutkimusmenetelmiä käyttäen neljä uskottavaa, mutta keskenään erilaista skenaariota.

Neljä vaihtoehtoista skenaariota 2040–2050-luvuille

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Skenaario 1

POLARISOITUNUT SUOMI –
liikkumisen jakolinjat

Skenaario kuvastaa Suomea 2040–2050-luvuilla, jolloin liikkumisen, liikunnan ja urheilun kenttä eriytyy vahvasti.

Skenaario 2

NIUKKUUDEN NEGATIIVINEN KIERRE –
liikkumisen supistuva ekosysteemi

Skenaario kuvastaa Suomea 2040–2050-luvuilla, jolloin pitkittynyt niukkuus supistaa liikkumisen, liikunnan ja urheilun ekosysteemiä.

Skenaario 3

LIIKKUMISEN MYÖNTEINEN KEHÄ –
hyvinvoivat yhteisöt

Skenaario kuvastaa Suomea 2040–2050-luvuilla, jolloin liikkumisen, liikunnan ja urheilun ympärille syntyy myönteinen kierre.

Skenaario 4

TASAPAINOINEN POLKU –
liikkumisen ylläpidon Suomi

Skenaario kuvastaa Suomea 2040–2050-luvuilla, jolloin liikkumisen, liikunnan ja urheilun perusrakenne säilyy, mutta kehitys on varovaista ja valikoivaa.

Skenaario 1: Polarisoitunut Suomi – liikkumisen jakolinjat

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

- Liikkuminen eriytyy: osa liikkuu paljon, osa yhä vähemmän.
- Liikuntapaikkaverkosto supistuu ja alueelliset erot kasvavat.
- Kotitalouksien taloustilanne säilyy vaikeana, mikä kasvattaa harrastusmahdollisuuksien sosioekonomista eriytymistä alueiden välillä.
- Yksityiset liikuntapalvelut kasvavat vauraammilla alueilla.
- Liikunta-alan suurketjut vahvistuvat, ja markkina keskittyy.
- Seurakenttä jakautuu ammattimaistuviin seuroihin ja kevyempiin yhteisöihin.
- Liikunta-alan osaamisvaatimukset kasvavat, ja monialaisen asiantuntijaosaamisen tarve vahvistaa korkeakoulutuksen merkitystä. Ammatillisen koulutuksen rooli painottuu käytännön ohjaus- ja toteutustehtäviin.
- Liikkumisen, liikunnan ja urheilun eri toimintoihin kohdistuva rahoitus eriytyy.
- Huippu-urheilun asema säilyy ennallaan. Osalla perinteisistä lajeista edellytykset heikentyvät. Rinnalle nousee uusia lajeja, jotka pystyvät paremmin vastaamaan muuttuvaan toimintaympäristöön.
- Laadukasta ja ilmaista liikuntasisältöä tarjoavat sosiaalisen median kanavat tukevat omatoimista liikkumista.

Skenaario 2: Niukkuuden negatiivinen kierre – liikkumisen supistuva ekosysteemi

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

- Liikkuminen supistuu: useimmilla se rajoittuu vain välttämättömään arkiliikkumiseen.
- Harva näkee liikkumisen ja liikunnan keskeisinä tekijöinä arjen valinnoissa.
- Kunnat leikkaavat liikuntapalveluja jyrkästi, ja olosuhteet rapautuvat.
- Rahoitus ei enää turvaa edes liikunta-alan perustason toimintaa.
- Liikunnan kulutusmahdollisuudet heikkenevät lähes kaikissa väestöryhmissä.
- Maksullisten liikuntapalvelujen kysyntä laskee, alan yritystoiminta supistuu.
- Liikunta-ala menettää vetovoimaansa koulutus- ja työalana.
- Perinteinen seuratoiminta heikkenee ja näivettyy.
- Huippu-urheilun rahoitus, suosio, ja yhteiskunnallinen merkitys heikkenevät mm. eettisten haasteiden ja ilmastokritiikin myötä.
- Digitalisaatio vähentää entisestään arkiliikkumista, mutta sen sisällöt vievät aikaa ja mielenkiintoa myös liikunnan harrastamiselta.

Skenaario 3: Liikkumisen myönteinen kehä – hyvinvoivat yhteisöt

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

- Aktiivisesta liikkumisesta tulee luonnollinen osa ihmisten arkea.
- Liikkumisen ja liikunnan edistäminen nousee laajasti kunnissa strategiseksi painopisteeksi.
- Liikuntaolosuhteisiin investoidaan vahvasti, ja verkosto paranee.
- Kotitalouksien varallisuus vahvistuu. Liikuntapalveluja käytetään enemmän.
- Yksityinen liikunta-ala kasvaa, uudistuu ja kansainvälistyy.
- Yhteisöllisyys vahvistuu, seuratoiminta uudistuu ja vapaaehtoisuus kasvaa.
- Liikunta-alan osaamistarpeet kasvavat ja erikoistuvat. Osaamistarpeisiin pystytään vastaamaan. Työllisyys säilyy hyvänä.
- Julkinen ja yksityinen rahoitus vahvistuvat ja tukevat kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä liikunta-alan kehittämistä.
- Huippu-urheilun yhteiskunnallinen asema vahvistuu taloudellisen merkityksen, menestyksen, näkyvyyden ja yhteisöllisen merkityksen myötä.
- Digitalisaatio valjastetaan tukemaan fyysistä aktiivisuutta.

Skenaario 4: Tasapainottelun polku – liikkumisen ylläpidon Suomi

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

- Liikkuminen aktiivisilla kulkutavoilla muuttuu yhä enemmän tietoiseksi valinnaksi.
- Liikuntapalvelujen perusresursointi säilyy, mutta resurssit kehittämiseen ovat maltillisia.
- Liikuntaolosuhteita ylläpidetään priorisoiden ja valikoiden.
- Vaikea taloustilanne ja vapaa-ajan valintojen eriytyminen jakavat kotitalouksia.
- Liikuntapalvelujen tuotannossa painopiste siirtyy kumppanuuksiin.
- Kansalaisaktiivisuus kasvaa, mutta ei kohdistu liikunta- tai urheiluseuroihin.
- Liikunta-alan osaamistarpeet muuttuvat koulutusta nopeammin, mikä lisää osaajapulaa.
- Julkinen panostus liikuntaan vähenee maltillisesti. Painopiste siirtyy perustoimintojen turvaamiseen.
- Huippu-urheilun viihteellisyys ja kaupallisuus korostuvat.
- Digitalisaatio syventää liikkumisen eroja.

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Seitsemän teemaa skenaarioiden valossa

1. Väestön liikkuminen, liikunnan harrastaminen ja toimintakyky
2. Liikunnan olosuhteet
3. Kuntien liikuntapalvelut
4. Liikunnan kansalaistoiminta ja vapaaehtoistyö
5. Liikunnan yritystoiminta
6. Liikunta-alan koulutus, työvoima, osaaminen ja tutkimus
7. Kilpa- ja huippu-urheilu sekä ammattiurheilu

1. Väestön liikkuminen, liikunnan harrastaminen ja toimintakyky (1/3)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Terveys ja hyvinvointi nähdään vahvoina arvoina, mutta arki ohjaa yhä passiivisempaan suuntaan.
- Työelämän kuormittavuus, palvelujen digitalisoituminen ja vapaa-ajasta kilpailevien asioiden lisääntyminen vähentävät liikkumista. Aktiivista arkea tukevia rakenteita ei synny riittävästi suhteessa arkea passivoiviin ratkaisuihin.
- Liikkuminen polarisoituukin voimakkaasti: osa ihmisistä liikkuu paljon ja tavoitteellisesti, kun taas suurella osalla liikkuminen vähenee selvästi.
- Kotitalouksien tasolla taloustilanne säilyy vaikeana, mikä kasvattaa harrastusmahdollisuuksien sosioekonomista eriytymistä alueiden välillä, mutta myös alueiden sisällä.
- Omatoiminen liikkuminen korostuu siellä, missä maksullisiin palveluihin ei ole varaa tai palvelut eivät ole saavutettavia.
- Laadukasta ja ilmaista liikuntasisältöä tarjoavat sosiaalisen median kanavat tukevat omatoimista liikkumista.

KEHITYSKULKU 2

- Yhdyskuntarakenteen hajautuessa asunnot, palvelut ja työpaikat sijoittuvat kauas toisistaan. Tällöin moottoroitujen kulkutapojen tarve kasvaa, eikä aktiivisten kulkumuotojen käyttö lisäänny samassa tahdissa.
- Kaikilla ei ole realistista mahdollisuutta valita kävelyä tai pyöräilyä työ- ja asiointimatkoja varten.
- Etätyö ja palvelujen digitalisoituminen vähentävät osalla väestöstä työ- ja asiointimatkoja. Tämä vapauttaa aikaa, mutta tekee liikkumisesta yhä enemmän yksilön tietoisen valinnan.
- Osa lisää arjen aktiivisuuttaan, kun taas toisilla olosuhteet, resurssit, asenteet tai motivaation puute ohjaavat passiivisempaan arkeen.
- Laadukkaat digitaaliset palvelut hyödyttävät osaa liikkujista ja etenkin maksukykyisiä liikkujia, kun taas osa jää digitalisaation ulkopuolelle tai käyttää heikosti toimivia ratkaisuja.

1. Väestön liikkuminen, liikunnan harrastaminen ja toimintakyky (2/3)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 3

- Hyvinvointitrendi jatkuu vahvana, ja liikuntaa arvostetaan investointina omaan hyvinvointiin sekä osana hyvää elämää. Tämä näkyy kasvavana kulutuksena liikunnan yksityisissä ja julkisissa palveluissa sekä urheiluun liittyvässä kulutuksessa. Kehitys vahvistaa koko ekosysteemiä.
- Kestävyyskysymysten ja hyvinvointitrendien tiedostaminen nostaa arkiliikkumisen ja aktiivisten kulkumuotojen arvostusta.
- Yhdyskuntarakenne tiivistyy ja laadukkaampi pyöräily- ja kävelyinfra parantaa olosuhteita ympäri vuoden eri väestöryhmille. Näin liikkumisesta tulee yhä luonnollisempi osa arkea.
- Liikunta ymmärretään yhä laajemmin eri toimijoiden keskuudessa keskeisenä esimerkiksi hyvinvoinnin, oppimisen, osallisuuden, yhteisöllisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn välineenä. Täten eri toimijat ottavat liikkumisen osaksi rakenteitaan.
- Digitalisaatio (esim. virtuaalivalmennus, seurantalaitteet) vahvistaa positiivisuuden kierrettä ja tukee paikkariippumatonta harrastamista.
- Arvot, rakenteet, palvelut ja digitalisaatio alkavat kulkea samaan suuntaan: liikkumisesta tulee luonnollinen osa jokapäiväistä elämää.

KEHITYSKULKU 4

- Yhdyskuntarakenteen hajautuessa asunnot, palvelut ja työpaikat sijoittuvat kauas toisistaan. Tällöin moottoroitujen kulkutapojen tarve kasvaa, eikä aktiivisten kulkumuotojen käyttö lisäänny samassa tahdissa.
- Kaikilla ei ole realistista mahdollisuutta valita kävelyä tai pyöräilyä työ- ja asiointimatkoja varten.
- Etätyö ja palvelujen digitalisoituminen vähentävät osalla väestöstä työ- ja asiointimatkoja. Tämä vapauttaa aikaa, mutta tekee liikkumisesta yhä enemmän yksilön tietoisen valinnan.
- Osa lisää arjen aktiivisuuttaan, kun taas toisilla olosuhteet, resurssit, asenteet tai motivaation puute ohjaavat passiivisempaan arkeen.
- Laadukkaat digitaaliset palvelut hyödyttävät osaa liikkujista ja etenkin maksukykyisiä liikkujia, kun taas osa jää digitalisaation ulkopuolelle tai käyttää heikosti toimivia ratkaisuja.

1. Väestön liikkuminen, liikunnan harrastaminen ja toimintakyky (3/3)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten rakennetaan arki, jossa liikkuminen tapahtuu luonnostaan?
- Miten liikunnallisen elämäntavan edistämisessä tavoitetaan ne väestöryhmät, jotka liikkuvat vähiten?
- Miten estetään se, että liikkuminen ja liikunnan harrastaminen alkavat periytyä eli lasten liikkuminen ja liikunnan harrastaminen määräytyy yhä enemmän perheen varallisuuden eikä oman kiinnostuksen mukaan?
- Miten ikääntyvän väestön toimintakykyä tuetaan niin liikuntapalveluiden kuin muiden iäkkäille tarjottavien palveluiden kautta riittävän varhain?
- Miten varmistetaan, että digitalisaatio tukee liikkumista sen sijaan, että se vähentää sitä?
- Miten varmistetaan, että harrastajamassat säilyvät riittävän laajoina ja seuratoimintaan perustuva harrastaminen säilyy saavutettavana, jotta esimerkiksi potentiaalinen huippu-urheilijapohja ei kapene?

2. Liikunnan olosuhteet (1/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Rakentamisen kustannusten nousu, kuntatalouden heikkeneminen ja valtionavustustasojen pienentyminen jarruttavat sekä uusien liikuntapaikkojen rakentamista että vanhojen korjaamista.
- Rakentamiseen on vaikea saada yksityistä rahoitusta mukaan.
- Liikuntapaikkarakentamisen hankkeita siirtyy tai jää toteuttamatta.
- Kasvukeskuksissa tilapaine kasvaa, kun taas vähenevän väestön alueilla tiloja karsitaan tai asetetaan käyttökieltoon.

KEHITYSKULKU 2

- Liikuntaolosuhteet paranevat laaja-alaisesti. Valtion liikuntapaikkarakentamisen avustukset palautetaan huipputasolle, kuntien investoinnit pysyvät vahvoina ja EU-rahoitusta sekä yksityistä rahoitusta kanavoidaan yhä enemmän liikuntaolosuhteiden kehittämiseen.
- Rakentamisen kustannukset pysyvät maltillisina, korjausvelkaa vähennetään ja uusia hankkeita käynnistetään.
- Tilojen energiatehokkuutta ja monikäyttöisyyttä parannetaan, mikä pienentää käyttökustannuksia, edistää tilojen ympäristöystävällisyyttä ja vastaa monipuolistuviin tarpeisiin.

KEHITYSKULKU 3

- Valtionavustukset pysyvät nykyisellä tasolla. Kunnat kohdentavat investointeja tarkasti tärkeimpiin kohteisiin.
- Rakentamisen kustannukset pysyvät maltillisina, mutta uusien lajien vaatimukset sekä energiatehokkuuteen ja tekniikkaan liittyvät velvoitteet tekevät liikuntapaikkaverkoston ylläpidosta aiempaa vaativampaa. Siksi osa olosuhteista kehittyy, kun taas osa jää ennalleen.
- Käyttäjät hakeutuvat yhä selvemmin niihin paikkoihin, joihin resursseja pystytään kohdentamaan.

2. Liikunnan olosuhteet (2/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten liikuntaolosuhteet ja -paikat sopeutetaan ilmastonmuutokseen niin, että ne säilyvät käyttökelpoisina ympärivuotisesti ja sääoloista riippumatta?
- Miten liikuntapaikkaverkoston korjausvelka saadaan hallintaan ennen kuin olosuhteet rapautuvat käyttökelvottomiksi?
- Miten varmistetaan, että liikuntapaikkarakentamisen investointipäätökset palvelevat mahdollisimman laajan käyttäjäjoukon tarpeita?
- Miten liikuntapaikkaverkoston ylläpito ja kehittäminen järjestetään kuntarajat ylittävällä yhteistyöllä tilanteessa, jossa yksittäisten kuntien resurssit eivät enää riitä?
- Miten tilojen ja olosuhteiden monikäyttöisyys, esteettömyys ja saavutettavuus sekä energiatehokkuus saadaan toteutettua riittävällä tasolla?
- Miten kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuuria saadaan kehitettyä pitkäjänteisesti ja riittävillä resursseilla etenkin kasvavilla kaupunkiseuduilla, mutta myös kasvukeskusten ulkopuolella?
- Miten varmistetaan erilaisten rahoittajien intressit rahoittaa liikuntaolosuhteita tulevaisuudessa?
- Miten uusien (trendi)lajien vaatimukset saadaan huomioitua ja harrastaminen mahdollistettua liikuntaolosuhteiden kehittämisessä?

3. Kuntien liikuntapalvelut (1/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Polarisaatiota kiihdyttää kuntien liikuntapalveluihin ja liikuntaolosuhteisiin käytettävissä olevien resurssien eriytyminen.
- Liikuntapaikkaverkosto supistuu ja eriytyy, mikä kasvattaa alueellisia eroja ja eriyttää esimerkiksi lasten ja nuorten liikuntapolkuja jo varhain.

KEHITYSKULKU 2

- Julkisen talouden säästöpaineet leikkaavat liikkumiseen, liikuntaan ja urheiluun kohdennettua rahoitusta jyrkästi koko Suomessa, mikä pakottaa kunnat supistamaan liikuntapalvelujaan.
- Palvelujen saavutettavuus, laatu ja monipuolisuus heikkenevät, ja riippuvuus vapaaehtoistoiminnasta kasvaa.

KEHITYSKULKU 3

- Kunnissa hyvät arkiliikkumisen mahdollisuudet ja monipuolinen liikuntatarjonta tunnistetaan entistä vahvemmin vetovoimatekijöiksi.
- Liikkumisen ja liikunnan edistäminen nousee yhä vahvemmin kuntastrategioiden keskeiseksi tavoitteeksi.
- Hyvä resursointi, kehittämisinto ja kuntien välisen yhteistyön lisääntyminen mahdollistavat uusia monipuolisia palveluita.
- Kuntien liikuntapalvelujen rooli hyvinvoinnin edistäjänä vahvistuu.

KEHITYSKULKU 4

- Kunnissa liikuntapalvelujen perusresursointi säilyy ennallaan.
- Painopiste on olemassa olevan palvelutason ylläpidossa, kustannustehokkuudessa ja laadun säilyttämisessä. Kehittäminen on maltillista.
- Kasvavaan ja moninaistuvaan tarpeeseen ei kuitenkaan kaikkialla pystytä vastaamaan.

3. Kuntien liikuntapalvelut (2/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten liikkumisen ja liikunnan edistäminen saadaan kaikissa kunnissa strategiseksi prioriteetiksi ja poikkihallinnolliseksi tehtäväksi?
- Miten taataan kaikkien kuntien liikuntapalveluiden vetovoima, ja siten riittävät resurssit (taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit) sekä riittävä osaaminen laadukkaiden liikuntapalveluiden tuottamiseen kaikilla alueilla ilman, että palveluiden laatu ja saatavuus eriytyvät vielä nykyistä enemmän ja asuinpaikka määrittelee merkittävissä määrin ihmisen liikuntamahdollisuuksia?
- Miten liikuntapalvelujen ennaltaehkäisevä rooli turvataan tilanteessa, jossa taloudelliset paineet ohjaavat priorisoimaan vain välttämättömimpiä palveluja?
- Miten kuntien välinen yhteistyö liikuntapalvelujen tuottamisessa kehittyy ja millaisia uusia yhteistyörakenteita tarvitaan?
- Miten kuntien liikuntapalveluihin suunnatut resurssit kohdennetaan niin, että ne tuottavat suurimman mahdollisen hyvinvointi- ja terveyshyödyn?
- Miten varmistetaan, että tiukentuvat resurssit käytetään mahdollisimman vaikuttavasti, huomioiden kasvava yksityisen sektorin palvelutarjonta?
- Miten kuntien liikuntapalvelut tuotetaan tulevaisuudessa: julkisen sektorin järjestämänä, yksityisen sektorin järjestämänä, yhdessä vai jotenkin muuten?
- Miten varmistetaan, että kunnan liikuntapalvelut pystyvät tarjoamaan liikuntapalveluita yhä moninaistuvalle väestölle sekä huomioimaan palveluissa erilaistuvat lähtökohdat (esim. perheiden ja yksilöiden erilaiset tilanteet)?

4. Liikunnan kansalaistoiminta ja vapaaehtoistyö (1/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Osa seuroista jatkaa kasvuaan, ammattimaistumistaan ja lähestyy entisestään toimintamalleiltaan yritystoimintaa.
- Asiakkuusajattelu, palvelulupaukset ja vaatimustaso korostuvat.
- Toiminnan laatu, kilpailullisuus ja palvelujen monipuolisuus paranevat, mutta kustannukset nousevat ja jäsenet asemoituvat yhä selvemmin maksaviksi asiakkaiksi.
- Samalla lajikulttuurin sirpaloituminen ja yksilöllistyvät harrastustavat synnyttävät pieniä, joustavia seuroja ja yhteisöjä, jotka nojaavat vapaaehtoistyöhön ja kevyisiin rakenteisiin.

KEHITYSKULKU 2

- Kansalaistoiminnassa vapaaehtoisten puute korostuu.
- Ajan niukkuus, sitoutumisen välttäminen ja halu osallistua joustavasti ilman pitkäaikaisia velvoitteita heikentävät perinteisen seuratoiminnan elinvoimaa.
- Seuratoiminnan suosio vähenee ja toiminta näivettyy. Niiden rinnalle kilpailijaksi syntyy uusia hybridejä, joissa kaupallinen, yhteisöllinen ja omaehtoinen toiminta sekoittuvat ilman perinteistä yhdistysrakennetta.
- Neljäs sektori vahvistuu, kun samanhenkiset kokoontuvat liikkumaan omaehtoisesti esimerkiksi sosiaalisen median avulla.

KEHITYSKULKU 3

- Seuratoiminta löytää uusia tapoja ottaa mukaan ja palvella erilaisia liikkujia sekä vapaaehtoistyöstä ja yhteisöllisyydestä kiinnostuneita heidän tarpeidensa mukaisesti.
- Yhteisölle merkityksellinen toiminta korostuu, jolloin seuratoiminta nähdään yhä useammin osaksi hyvän tekemistä.
- Kansalaisaktiivisuus, vapaaehtoistyö ja seuratoimintaan osallistuminen lisääntyvät, mikä vahvistaa myös arkiliikkumisen kulttuuria.

KEHITYSKULKU 4

- Kansalaisaktiivisuus kasvaa, mutta se ei kohdistu liikuntaan ja seuratoimintaan.
- Seuratoimintaan mielletään liittyvän paljon vastuita ja velvollisuuksia. Se koetaan myös hallinnollisesti raskaaksi ja ajallisesti sitovaksi. Siksi se näyttäytyy vähemmän houkuttelevana kuin kevyemmät ja joustavammat vapaaehtoisuuden ja yhteisöllisyyden muodot.

4. Liikunnan kansalaistoiminta ja vapaaehtoistyö (2/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten varmistetaan, että liikunnan kansalaistoiminta pystyy tarjoamaan liikuntapalveluita yhä moninaistuvalle väestölle sekä huomioimaan palveluissa erilaistuvat lähtökohdat (esim. perheiden ja yksilöiden erilaiset tilanteet)?
- Miten liikunnan kansalaistoiminta tunnistetaan laajemmin sosiaalisen pääoman, osallisuuden ja demokratian rakentajana eikä vain harrastustoiminnan järjestäjänä?
- Miten organisoitu seuratoiminta löytää paikkansa suhteessa kasvavaan omaehtoiseen ja yhteisölliseen liikkumiseen: kilpailijana vai kumppanina?
- Miten seuratoimintaa uudistetaan niin, että toiminnan järjestämiseen osallistuminen koetaan yhä mielekkääksi ja joustavaksi, eikä liian raskaaksi velvollisuudeksi?
- Miten varmistetaan, että nuoret harrastajat siirtyvät myös toimijoiksi ja seuratoiminnan rakentajiksi?
- Miten seuratoiminnan ammattimaistumista ja kaupallistumista hallitaan niin, että liikunta säilyy saavutettavana myös niille, joilla ei ole varaa kasvaviin kustannuksiin?

5. Liikunnan yritystoiminta (1/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Aktiiviliikkujat hyödyntävät entistä enemmän yksityisiä palveluja, mikä vauhdittaa liikunta-alan kasvua.
- Samalla ala keskittyy: liikunta-alan suuret ketjut ja kansainväliset toimijat vahvistuvat ja ostavat pienempiä suomalaisia yrityksiä.
- Pienten toimijoiden asema vaikeutuu ja kilpailu vähenee.

KEHITYSKULKU 2

- Hyvinvointitrendin hiipuminen ja taloudelliset haasteet näkyvät myös markkinoilla. Yhä useampi ei käytä maksullisia liikuntapalveluita, mikä supistaa liikunta-alan yritystoimintaa.
- Samalla palvelujen monipuolisuus, saatavuus ja innovatiivisuus heikkenevät.

KEHITYSKULKU 3

- Yksityinen liikunta-ala kasvaa, kun yhä useampi hyödyntää harrastamisessa yksityisiä palveluja.
- Alalle syntyy uusia yrityksiä, palvelumalleja ja kaupallistettavia innovaatioita.
- Digitaaliset palvelut mahdollistavat suomalaisille liikunta-alan yrityksille kansainvälisen kasvun, mikä lisää menestystä ja monipuolistaa kotimaista tarjontaa.

KEHITYSKULKU 4

- Liikuntapalvelujen tuotannossa painopiste siirtyy kumppanuuksiin.
- Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin monituottajamallit, kuten ulkoistaminen, palvelusetelit, kumppanuudet ja yhteisölliset alustat, yleistyvät. Ne paikkaavat resurssien rajallisuutta, mutta lisäävät samalla palvelukentän kirjavuutta ja alueellista vaihtelua.

5. Liikunnan yritystoiminta (2/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten varmistetaan, että liikunta-alan yritystoiminta pystyy tarjoamaan liikuntapalveluita yhä moninaistuvalle väestölle sekä huomioimaan palveluissa erilaistuvat lähtökohdat (esim. perheiden ja yksilöiden erilaiset tilanteet)?
- Miten liikunta-alan ekosysteemiä kehitetään niin, että se tuottaa sekä kaupallista kasvua että laajempia hyvinvointivaikutuksia?
- Miten julkinen, yksityinen ja kolmas sektori saadaan toimimaan aidosti yhdessä liikuntapalveluiden tuottamisessa?
- Onko suomalaisilla liikunta-alan yrityksillä riittävää uudistumiskykyä ja osaamista hyödyntää tekoälyä ja digitalisaatiota vai jääkö potentiaali käyttämättä?
- Miten Suomi asemoi itsensä kansainvälisillä liikunta-alan markkinoilla?

6. Liikunta-alan koulutus, työvoima, osaaminen ja tutkimus (1/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Työnkuvien osaamisvaatimukset kasvavat liikunta-alalla.
- Tehtävissä korostuu yhä enemmän monialainen asiantuntijaosaaminen. Siksi korkeakoulutuksen merkitys vahvistuu, ja ammatillisen koulutuksen rooli painottuu aiempaa selvemmin käytännön ohjaus- ja toteutustehtäviin.

KEHITYSKULKU 2

- Liikunta-ala menettää vetovoimaansa koulutusalana.
- Työsuhteiden osa-aikaisuus lisääntyy, palkkataso jää matalaksi ja osa valmistuneista siirtyy muille aloille.

KEHITYSKULKU 3

- Liikunta-alan osaamistarpeet kasvavat ja monipuolistuvat.
- Alalle syntyy uusia erikoistuneita työnkuvia.
- Työllisyys säilyy hyvänä ja ala houkuttelee motivoitunutta työvoimaa, mikä vahvistaa osaamisen laatua ja kykyä vastata muuttuviin tarpeisiin.

KEHITYSKULKU 4

- Osaamistarpeet muuttuvat nopeammin kuin koulutus, mikä synnyttää osaajapulaa.
- Muutosten nopea tahti heikentää luottamusta siihen, että koulutus pysyy osaamistarpeiden perässä. Tämä heikentää edelleen kykyä vastata monituottajamallien ja eriytyvien asiakastarpeiden haasteisiin.

6. Liikunta-alan koulutus, työvoima, osaaminen ja tutkimus (2/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten liikunta-alan vetovoimaa koulutusalana ylläpidetään ja parannetaan?
- Miten liikunta-alan koulutus uudistuu riittävän nopeasti vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin?
- Miten varmistetaan, että koulutus tuottaa sekä laaja-alaista hyvinvointiosaamista että huippu-urheilun edellyttämää erikoisosaamista?
- Miten liikunta-ala hyödyntää teknologisen murroksen synnyttämiä uusia työnkuvia ja mahdollisuuksia?
- Miten tutkimustiedon vaikuttavuutta voidaan parantaa, ja saada tutkittu tieto entistä paremmin päätöksenteon ja käytännön työn tueksi?
- Miten liikunta-alan hajautuneet TKI-toimijat saadaan toimimaan verkostona niin että resurssit ja tulokset hyödyttävät koko alaa?
- Miten liikunta-alan tutkimuksen resursseja saataisiin kasvatettua ja tuettua tutkimusta pitkäjänteisemmin?

7. Kilpa- ja huippu-urheilu sekä ammattiurheilu (1/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

KEHITYSKULKU 1

- Huippu-urheilun yhteiskunnallinen asema säilyy nykyisen kaltaisena. Se kiinnostaa edelleen, vaikka kansainvälinen menestys ei ole parantunut.
- Osa suomalaisista perinnelajeista menettää edellytyksiään heikentyvien harjoitteluolosuhteiden vuoksi (esim. talvilajit) ja suositut kansainväliset lajit puolestaan lisääntyvien eettisten ongelmien (esim. arvokisat ja ihmisoikeusrikkomukset) t akia. Niiden rinnalle nousee uusia lajeja, joissa kansallista menestystä rakennetaan tavoitteellisesti ja jotka pystyvät paremmin vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin.

KEHITYSKULKU 2

- Liikkumisen ja liikunnan harrastamisen vähäisyys ohjaa huomiota yhä enemmän kansallisella tasolla väestön liikkumisen edistämiseen kansanterveydellisistä ja -taloudellisista syistä.
- Samalla huippu-urheilun yhteiskunnallinen merkitys heikkenee.
- Kansainvälisten urheiluorganisaatioiden eettiset ja ilmastoon liittyvät kysymykset lisäävät kritiikkiä. Tämä vaikeuttaa rahoituksen saamista sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta ja horjuttaa alan kestävää kehitystä.

KEHITYSKULKU 3

- Huippu-urheilun yhteiskunnallinen asema vahvistuu.
- Kansallismielisyys, tarve kansainväliseen näkyvyyteen, huippu-urheilun taloudellisen merkityksen kasvu ja parantunut menestys nostavat arvostusta.
- Samalla huippu-urheilu vastaa aiempaa paremmin eettisiin haasteisiin, ja sen merkitys yhteisöllisyyden luojana kasvaa.
- Houkuttelevuutta lisää se, että huippu-urheilijan ura näyttäytyy taloudellisesti realistisempana useammassa lajissa. Tämä vahvistaa huippu-urheilun imua ja saa yhä useamman nuoren suuntaamaan tavoitteellisesti huippu-urheilijan polulle.

KEHITYSKULKU 4

- Huippu-urheilussa korostuvat viihteellisyys, kaupallisuus ja yksilöt, erityisesti yksittäiset urheilijat ja heidän henkilöbrändinsä, minkä myötä urheilun itseisarvo ja varsinainen urheilusuoritus jäävät osin taustalle.
- Kansainvälisesti kiinnostavat lajit nousevat keskiöön, kun yleisöt, sponsorit ja media seuraavat aiempaa vahvemmin globaaleja urheilumarkkinoita.
- Kansainvälinen kilpailu kovenee, kun yhä useammat valtiot panostavat huippu-urheiluun strategisesti ja taloudellisesti. Suomi ei pysy mukana tässä kehityksessä, mikä heikentää menestystä ja rapauttaa huippu-urheilun yhteiskunnallista asemaa.

7. Kilpa- ja huippu-urheilu sekä ammattiurheilu (2/2)

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Keskeisiä kysymyksiä

- Miten Suomi voi rakentaa asemaansa kansainvälisenä huippu-urheilumaana ja mitä se todellisuudessa vaatii?
- Miten huippu-urheilu voi säilyttää yhteiskunnallisen oikeutuksensa tilanteessa, jossa eettiset ongelmat, ilmastokysymykset ja kasvava eriarvoisuus haastavat sen asemaa? Miten suomalainen huippu-urheilu vastaa eettisiin haasteisiin?
- Miten varmistetaan, että kaikilla lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa ja tavoitella huippu-urheilijan uraa, eikä se ole perhetaustaan tai asuinalueeseen liittyvä etuoikeus?
- Miten huippu-urheilijan ja valmentajan urasta tehdään taloudellisesti realistinen vaihtoehto useammassa lajissa ja eri sukupuolille?
- Miten turvataan perinteisten talvilajien tulevaisuus tilanteessa, jossa harjoitteluolosuhteet heikkenevät ilmastonmuutoksen myötä?

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Lue lisää:

Mihin suuntaan liikumme? –
Liikkumisen, liikunnan ja urheilun skenaarioita 2040–2050
Iina Tunkkari, Eeva Vilkkumaa, Kirsi Siltanen, Kaisu Kolehmainen, Ella Junnila ja Nosh A Lody
Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2026:1
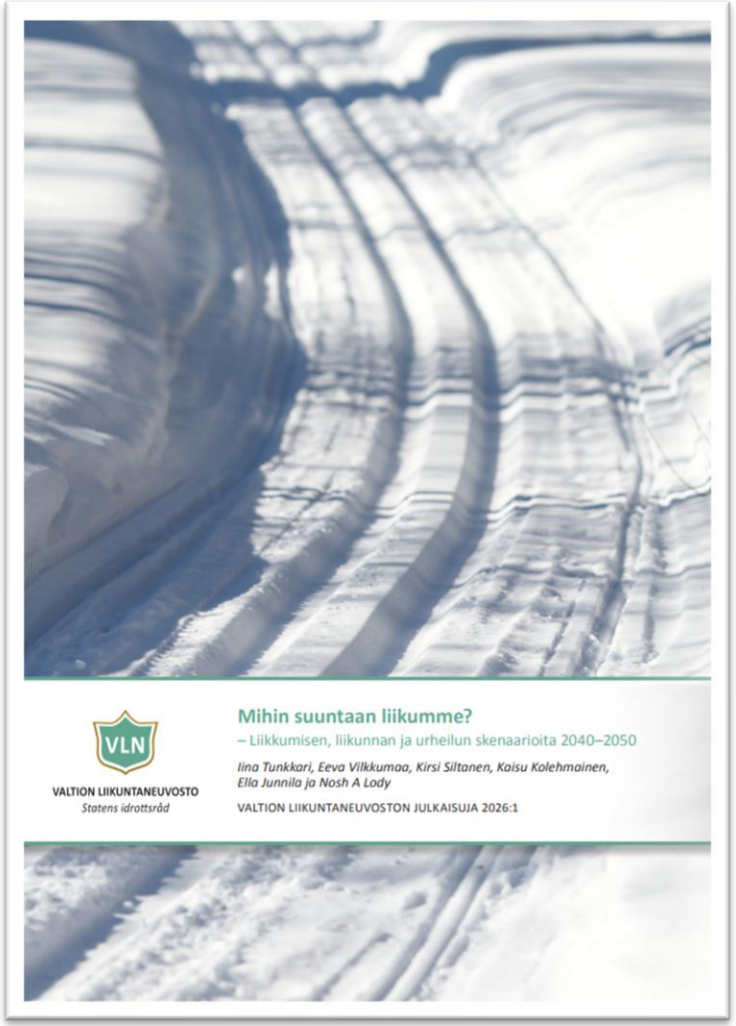
www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/mihin-suuntaan-liikumme/